

Yttrande över förslagen till regeringen i Miljömålrådets årsrapport 2021, ärendenummer: NV-02027-15

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen bedömer att flera av rådets förslag har bra intentioner. Ur stadens perspektiv relaterar de framförallt till delmålen för naturen, men det finns även kopplingar till ett par delmål för klimatet och människan.

Förslagen kan ha positiv påverkan på miljömålsarbetet på nationell nivå och därmed även ge bättre förutsättningar för att nå Göteborgs Stads miljömål.

Det är dock svårt att i dagsläget göra en närmare bedömning av vilken effekt som förslagen kommer ha för uppfyllelse av de nationella miljömålen och även för Göteborgs stads miljömål. Förvaltningen ser i vissa fall behov av utveckling och förtydliganden, vilka utvecklas under punkterna nedan.

Programområde Staten går före (2 förslag)

1. Etappmål för statliga myndigheter om att minska utsläppen av koldioxid från tjänsteresor med minst 50 procent till 2030 från år 2019.

Miljöförvaltningen är positiv till förslaget, men bedömer att ambitionsnivån bör kunna höjas. Den förbättrade tekniken och acceptansen för att ersätta fysiska möten med digitala, i kombination med teknikutveckling inom flyg, tåg, buss och bil samt omställningen till fossilfri energiproduktion, bör kunna möjliggöra en snabbare utsläppsminskning.

2. Regeringsuppdrag om beställarnätverk för tjänsteresor så offentliga beställare kan driva utveckling och skapa efterfrågan på lösningar som minskar utsläppen från resor.

Miljöförvaltningen är positiv till förslaget. Vi ser att det kan bidra till att nå det föreslagna etappmålet för statliga myndigheter att minska utsläppen av koldioxid från tjänsteresor. Vi ser även att det kan hjälpa till att driva på utvecklingen och skapa efterfrågan på lösningar som minskar utsläppen från resor som även kommuner och andra offentliga aktörer, näringsliv och privatpersoner kan dra nytta av för att minska sina utsläpp.

Programområde Insatser för grön infrastruktur (5 förslag)

1. Etappmål om hyggesfritt skogsbruk

”Skogens kvalitativa livsmiljöer för hotade arter ska öka och en större bredd av ekosystemtjänster gynnas i virkesproducerande bestånd, genom att till år 2023 öka andelen hyggesfritt skogsbruk och på så vis stärka den gröna infrastrukturen.”

Miljöförvaltningen är positiv till ett mål som uttrycker en önskvärd riktning att få mer hyggesfritt skogsbruk i Sverige till 2023. Detta skulle innebära ett trendskifte för svenskt skogsbruk som skulle vara till nytta för de skogliga naturvärdena och friluftslivet.

Göteborgs Stad jobbar redan idag enligt metoden i sin skogsförvaltning och den fungerar bra. Staden ser positiva effekter, så som minskande skador på skogarna till följd av storm, brand och biologiska skadegörare. Dock kräver metoden mycket planering och dialog med de som utför åtgärderna i skogen. Många aktörer inom skogsbruksbranschen är fortfarande ovana vid de nya sätten att bruka skogen.

Ett medskick från förvaltningen är att samråd med miljömärkningen FSC behövs, eftersom det finns olika syn på hur hög den ekonomiska avkastningen vid skogsbruk behöver vara. Göteborgs Stads skogar är inte längre FSC-certifierade eftersom FSC bedömt att skogsbruket inte är tillräckligt aktivt. Stadens bedömning är dock att hyggesfria skogar inte nödvändigtvis genererar mindre uttag. Uttag av enbart grövre träd, med höga ekonomiska och kvalitativa värden kan ge en avkastning som är jämförbar med en traditionell skogsförvaltning, där allt virke på en yta tas ut, oavsett kvalitet.

Miljöförvaltningen noterar att det saknas en mottagare för etappmålet och det framgår inte på vilket sätt förslaget ska tas vidare. En möjlighet är att ge Skogsstyrelsen ett uppdrag att ta fram en nulägesbeskrivning och starta en utredning, för att förbereda inför ett nytt etappmål med arealmål.

Även om hyggesfritt skogsbruk blir en mer etablerad metod är det viktigt att de mest värdefulla och gamla skogarna förblir obrukade och skyddade med hjälp av miljöbalkens olika skyddsformer.

2. Etappmål om ekologisk funktionalitet i slättbygd.

”Den ekologiska funktionaliteten i slättbygd ska väsentligen ha förbättrats till 2027. Detta ska uppnås genom att betesmarker, våtmarker och småbiotoper dels bevaras och sköts så att de bidrar till att stärka biologisk mångfald och grön infrastruktur, dels restaureras, återskapas och nyanläggs i en tillräcklig omfattning på platser där de bidrar till att stärka grön infrastruktur.”

Miljöförvaltningen ser förslaget som en bra ambition. Vi bedömer att dammar och småvatten, fågelsjöar, betade hagmarker och slätterängar är några naturmiljöer som behöver prioriteras. Vi saknar dock underlag om

ekonomiska incitament för att motivera markägare och förvaltare att genomföra de åtgärder som krävs.

3. Etappmål om restaurerad eller återskapad grön infrastruktur i anslutning till bebyggelse, Natura 2000-områden och värdestrakter.

”Senast 2026 har förutsättningarna för biologisk mångfald förbättrats genom restaurerad eller återskapad grön infrastruktur i anslutning till bebyggelse och Natura 2000-områden samt i och omkring värdestrakter, i den omfattning som anges i länsstyrelsernas handlingsplaner och andra beslutade planer och strategiska dokument om grön infrastruktur.”

Miljöförvaltningen bedömer att det föreslagna målet är för snävt satt. Inom Natura 2000-områden och värdestrakter finns redan idag fokus på insatser. För att tydligare förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald bör etappmålet vidgas och även innefatta Natura 2000-naturtyper. I Göteborg har vi till exempel inventerat kustnära ljunghedar¹, vilket är en av de ansvarsnaturtyper som staden har pekat ut. Naturtypen tillhör Natura 2000-naturtypen Torra hedder. Kustnära ljunghedar är ett tydligt exempel där igenväxning sker och det är svårt att börja bruka markerna igen. Det finns dock små områden kvar med höga naturvärden, utspridda utmed kuststräckan, som skulle behöva länkas samman genom olika skötsel- och skyddsinsatser och därmed säkra artförekomsterna på lång sikt.

Vi anser också att etappmålet bör omfatta hela vardagslandskapet, det vill säga landskapet utanför de särskilt värdefulla områdena. Utgår man enbart från Natura 2000-områden, värdestrakter och bebyggelse riskerar man att missa viktiga områden för den gröna infrastrukturen i ett större geografiskt perspektiv. Det är också framförallt inom vardagslandskapet som kommunernas stadsplanering av ny bebyggelse sker.

Rapporten beskriver att ett sätt att uppnå målet är att uppmuntra och stödja enskilda, myndigheter och organisationer och använda befintliga ekonomiska medel (sid 23-24). Argument för att dessa befintliga medel kommer räcka saknas och vi bedömer att mer ekonomiska medel behövs för att motivera brukarna och markägarna. Vi saknar även en beskrivning av hur resultaten av insatserna ska säkerställas på lång sikt. Mer resurser krävs för att skydda och förvalta återskapade naturvärden och allt fler kompensationsåtgärder krävs när exploatering gör att naturvärden försvinner. Det är ett långsiktigt arbete att säkra upp en ekologiskt fungerande grön infrastruktur. Tillvägagångssätten är olika beroende på naturtyp och därför behövs god och bred kompetens inom området.

¹ [N800_R_2018_2+Kustnära+ljunghedar.pdf\(goteborg.se\)](#)

4. Etappmål om hur grön infrastruktur ska beaktas i beslut och planer som rör mark- och vattenanvändning.

”Senast år 2025 ska påverkan på den gröna infrastrukturens funktionalitet beaktas i beslut och planer gällande mark- och vattenanvändning, så att biologisk mångfald stärks och förvaltas långsiktigt hållbart.”

I rapportens analys av miljöproblemet framgår att: ”I enskilda beslut och planer om mark- och vattenanvändning tas i dagsläget sällan eller aldrig hänsyn till hur olika åtgärder påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster i ett landskapsperspektiv.”

Miljöförvaltningen ifrågasätter den beskrivningen. Vår bedömning är att det utförs mycket arbete i frågan på kommunal nivå. Många kommuner jobbar enskilt och i samverkan kring grön infrastruktur.

Bland annat har ett naturvårdsprojekt bedrivits i Göteborgsregionen, med fokus på grön infrastruktur. Inom de olika nätverk som finns i länet har jordbruksmarksfrågor diskuterats flitigt senaste två åren. Göteborg jobbar aktivt med exempelvis grönstrategi, grönstrukturutredningar, åtgärdsplan för god vattenstatus, ny översiktsplan och riktlinjer för kompensationsåtgärder. Även stadens ekologiska miljöövervakning bidrar till arbetet. Därtill drivs flera projekt för att lyfta behovet av en fungerande grönstruktur, till exempel Go:innovation fas 3 - Hur institutionaliserar vi innovation i stadens miljö och klimatprogramarbete.

Mycket av arbetet kring grön infrastruktur, för att bevara eller återskapa olika värdelement i landskapet, sker idag genom frivillighet och egna kommunala målsättningar. Trots omfattande planeringsunderlag och projekt som sätter fokus på grön infrastruktur prioriteras ofta exploatering när olika intressen vägs mot varandra. De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken gäller och som miljömålsrådet själva påpekar i sin bilaga till rapporten, bygger arbetet med grön infrastruktur på de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken, bland annat försiktighetsprincipen. Utöver det gäller dock även plan- och bygglagens hänsynsregler, som ska tillgodose andra intressen, såsom trafikförsörjning, upprätthållandet av viss samhällsservice och tillgodoseendet av bostadsbyggande. Miljöförvaltningen instämmer i rapportens bedömning att så länge det inte finns tvingande lagstiftning eller andra mer tydliga styrmedel på plats, finns en osäkerhet kring utfallet av förslaget. Förvaltningen rekommenderar miljömålsrådet att se över hur förslaget kan bli tydligare och att beskriva hur kommunerna kan ges bättre stöd i sitt planeringsarbete för grön infrastruktur.

I den nya standarden för naturvärdesinventering (NVI), som varit ute på remiss under hösten 2021, finns ett tillägg om landskapsområden, som beställare av NVI kan välja till. Dock är hela standarden frivillig och tillägget garanterar därmed inte någon omfattande förändring. Miljöförvaltningen anser dock att standarden för NVI är ett viktigt underlag att använda i samband med fysisk planering.

5. Regeringsuppdrag till Trafikverket om ekonomiskt stöd till enskilda väghållare för att stärka viktiga värden för grön infrastruktur.
”Utreda förutsättningar och föreslå åtgärder för att utveckla befintligt system för ekonomiskt stöd till enskilda väghållare så att stöd även kan ges för åtgärder som stärker viktiga natur- och kulturvärden för grön infrastruktur. Utredning bör ske i samverkan med Riksförbundet Enskilda Vägar (REV).”

Miljöförvaltningen har inte bedömt potentialen i förslaget, men är positiv till att frågan utreds.

Samverkansåtgärden Miljökompensation (2 förslag)

1. Regeringen ger Trafikverket mandat att teckna naturvårdsavtal.

Förslaget innebär att infrastruktursatsningar får avsättas till att finansiera åtgärder för miljökompensation. Det blir en del av Trafikverkets hållbarhetsarbete i investeringsprojekt. Möjligheten bör förtydligas genom en justering av Trafikverkets regleringsbrev.

Miljöförvaltningen avstår från att bedöma förslaget då frågan ligger utanför vårt primära ansvarsområde.

2. Regeringen ger möjlighet att överlåta förvaltning av naturvårdsavtal inom staten, från Trafikverket till Naturvårdsverket och länsstyrelserna.

Förslaget innebär att Naturvårdsverket och länsstyrelserna genom regleringsbrev får möjlighet att ta över förvaltning av naturvårdsavtal från Trafikverket. Detta sker genom att myndigheterna i samverkan tecknar avtal och skapar alla förutsättningar för att länsstyrelserna sedan ska kunna svara för avtalet och vidare förvaltning av området.

Miljöförvaltningen avstår från att bedöma förslaget då frågan ligger utanför vårt primära ansvarsområde.

Ärendet har handlagts av:

Emma Broms

Miljöutredare

E-post: emma.broms@miljo.goteborg.se

Telefon: 031-368 39 55